

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2012, sen. zn. 29 ICdo 17/2012, ECLI:CZ:NS:2012:29.ICDO.17.2012.1

Číslo: 21/2013

Právní věta: Podání obsahující popěrný úkon přihlášeného věřitele je doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce (§ 200 odst. 2 insolvenčního zákona) v případě, že jde o podání doručené insolvenčnímu soudu nejpozději v průběhu třetího pracovního dne počítaného zpětně ode dne konání přezkumného jednání o popřené pohledávce. Skutečnost, že popěrný úkon začal být považován za incidenční žalobu ve smyslu § 200 odst. 5 insolvenčního zákona, nevylučuje možnost insolvenčního soudu takovou žalobu odmítnout podle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona pro opožděnost popření, z něž žaloba vzešla (takovému postupu by bránil jen závazný právní názor o včasnosti popření zformulovaný v řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí popření /§ 200 odst. 3 insolvenčního zákona/).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.11.2012

Spisová značka: 29 ICdo 17/2012

Číslo rozhodnutí: 21

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Incidenční spory, Insolvence

Předpisy: § 160 odst. 4 IZ
§ 200 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e (dále jen „insolvenční soud“) odmítl usnesením ze dne 11. 11. 2011 žalobu ze dne 23. 9. 2011, kterou žalobce V., a. s., „popřel pohledávku“ žalovaného LP LTD.) [bod I. výroku]. Dále rozhodl o vrácení složené jistoty žalobci (bod II. výroku).

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

- 1) Usnesením ze dne 5. 8. 2011 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka, ustanovil insolvenční správyni, prohlásil konkurs na majetek dlužníka a nařídil přezkumné jednání na 29. 9. 2011.*
- 2) Dne 23. 9. 2011 došlo insolvenčnímu soudu podání, jímž žalobce (jako přihlášený věřitel č. 8) popřel přihlášenou pohledávku žalovaného (věřitele č. 13)*

Na tomto základě insolvenční soud – cituje ustanovení § 200 odst. 1 až 3 zákona č. 182/2006 Sb., o

úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a ustanovení § 79 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu – uzavřel, že žalobní petit musí být úplný, určitý a srozumitelný. Vymezení práv a jim odpovídajících povinností v něm obsažené musí být provedeno přesně a jednoznačně. Dále insolvenční soud uvedl, že (s výjimkami uvedenými v § 153 odst. 2 o. s. ř.) soud nemůže účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než jsou navrhovány, žalobní petit musí svým rozhodnutím zcela vyčerpat a nesmí jej překročit. Žalobní petit může obsahovat i několik návrhů, jak má soud o věci rozhodnout. Žalobce může požadovat, aby bylo rozhodnuto o více nárocích (jde o objektivní kumulaci), popřípadě může některé své nároky uplatnit formou tzv. eventuálního petitu. Žalobní petit může též obsahovat alternativu facultas, kterou žalobce projevuje ochotu přijmout od žalovaného místo plnění, které mu podle právního předpisu nebo podle smlouvy náleží, plnění jiné (plnění vyjádřené v tomto petitu).

Přitom měl za to, že žalobcovo popření nesplňovalo náležitosti stanovené citovanými ustanoveními, neboť zejména neobsahovalo žalobní petit, tedy údaj o tom, jak má soud ve věci rozhodnout, ani vyčíslení popřené částky. Podání ze dne 23. 9. 2011, kterým bylo zahájeno řízení, proto insolvenční soud odmítl dle ustanovení § 43 o. s. ř.

„Pro úplnost“ insolvenční soud dodal, že jen nedopatřením nebylo předmětné popření odmítnuto do skončení přezkumného jednání, konaného dne 29. 9. 2011, jako doručené insolvenčnímu soudu ve lhůtě kratší tří pracovních dnů (23. 9. 2011). Den podání se do běhu předmětné lhůty nezapočítává a další dny (24., 25. a 28. 9. 2011) nebyly dny pracovními.

K odvolání žalobce *V r c h n í s o u d* v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2011 (ve znění opravného usnesení ze dne 13. 1. 2012) potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

Odvolací soud citoval ustanovení § 200 odst. 1 až 3 a 5 a § 336 odst. 4 insolvenčního zákona, jakož i ustanovení § 43 odst. 1 a § 79 odst. 1 o. s. ř. K tomu pak uvedl, že podle citovaných ustanovení je právně účinné popření přihlášené pohledávky učiněné přihlášeným věřitelem ve lhůtě stanovené v § 200 odst. 2 insolvenčního zákona s náležitostmi ve smyslu § 200 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, došlo-li k popření v insolvenčním řízení, v němž již bylo rozhodnuto o způsobu řešení dlužníkovy úpadku jinak, než povolením reorganizace, která trvá.

Nebylo-li popření pohledávky řádné nebo včasné, nastává zákonný následek, že se k němu nepřihlíží. Pak je insolvenční soud povinen odmítnout popření do skončení přezkumného jednání. Nestane-li se tak, věřitelovo popření pohledávky se dle § 200 odst. 4 insolvenčního zákona považuje od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (nejdříve však po uplynutí 10 dnů od skončení přezkumného jednání) za incidenční žalobu, kterou popírající věřitel uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který jím popřenou pohledávku přihlásil.

Opomene-li insolvenční soud odmítnout věřitelovo popření pohledávky, které nebylo řádné nebo včasné, a popření se (tak) stane incidenční žalobou, nebrání tyto okolnosti tomu, aby insolvenční soud při projednání této žaloby posoudil, zda popření je vskutku účinné, tedy zda nenastal ve smyslu § 200 odst. 2 insolvenčního zákona zákonný následek, že se k němu nepřihlíží.

Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že popření pohledávky, ač nebylo ve lhůtě odmítnuto, účinky s ním spojené nenastolilo, protože právo popírajícího věřitele bylo uplatněno opožděně, projeví tento závěr rozhodnutím, jímž žalobu bez dalšího odmítne. Insolvenční soud tedy postupuje stejně, jako při opožděně podané žalobě o určení pravosti pohledávky ve smyslu § 160 odst. 4 insolvenčního zákona (uvedl odvolací soud). Jde-li však o absenci předepsaných náležitostí popření, které se nadále (za splnění zákonných podmínek) již považuje za žalobu, je třeba postupovat při odstraňování vad této žaloby podle § 43 o. s. ř.; postup podle tohoto ustanovení vylučuje právní úprava jen při odmítnutí popření pohledávky do skončení přezkumného jednání (podle § 200 odst. 2 a 3 insolvenčního

zákona). V důsledku toho odstranění vad žaloby postupem podle § 43 o. s. ř. nemůže zároveň působit odstranění obsahových vad popření pohledávky, dodal odvolací soud.

Pro poměry dané věci pak odvolací soud poukázal na to, že insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka a současně rozhodl o řešení úpadku konkursem, takže se neuplatní úprava obsažená v ustanovení § 336 odst. 4 insolvenčního zákona.

Došlo-li tedy insolvenčnímu soudu žalobcovo popření pohledávky ve lhůtě stanovené v § 200 odst. 2 insolvenčního zákona v účinné podobě (s náležitostmi ve smyslu § 200 odst. 1 insolvenčního zákona), jde o právně účinné popření pohledávky, které se za podmínek stanovených v § 200 odst. 4 téhož zákona považuje za žalobu, již žalobce uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči žalovanému (věřiteli, který popřenou pohledávku přihlásil).

Dále odvolací soud uvedl, že žalobcovo popření pohledávek žalovaného uplatněných jeho přihláškou (P13) jako pohledávky č. 1, 2 a 3 v celkové výši 177 824 218 Kč, bylo doručeno insolvenčnímu soudu dne 23. 9. 2011. Přezkumné jednání se konalo dne 29. 9. 2011, a do jeho skončení (jak vyplývá z protokolu o přezkumném jednání) popření nebylo odmítnuto, takže se považuje za incidenční žalobu.

Odvolací soud pak neměl za správný závěr insolvenčního soudu, že žalobcův popěrný úkon, na nějž se nyní hledí jako na incidenční žalobu, vykazuje z hlediska náležitostí žaloby nedostatky, které by bránily jejímu projednání. Přitom odvolací soud zdůraznil, že závěr, že není důvod odmítnout popření pro nedostatek obsahových náležitostí, vyslovil sám insolvenční soud v (odvoláním) napadeném usnesení, jestliže důvody pro odmítnutí popření (k němuž „omylem“ nedošlo), shledal v jeho opožděnosti.

Odvolací soud přesto shledal důvod žalobu (bez dalšího) odmítnout. Z výše uvedených zjištění totiž (podle odvolacího soudu) plyne, že popření bylo opožděné. Přezkumné jednání se konalo 29. 9. 2011. Ve smyslu § 57 odst. 1 o. s. ř. se do běhu „této“ lhůty počítané zpětně od přezkumného jednání nezapočítává den jeho konání. Popření pohledávky musí být soudu doručeno 3 (celé) dny před konáním tohoto jednání, do nichž v daném případě nepatří dny pracovního klidu připadající na 24. a 25. 9. 2011 a den svátku připadající na 28. 9. 2011. Žalobcovo popření by tedy bylo včasné, kdyby soudu došlo nejpozději 22. 9. 2011. Popření však soudu došlo až 23. 9. 2011 a tedy po uplynutí zákonem stanovené lhůty.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolatel – ač zastoupen advokátem – dovolání výslovně nepřipíná k žádnému z dovolacích důvodů taxativně vypočtených v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., z obsahového hlediska je však dovolání kritikou správnosti právního posouzení věci, již je vyhrazen dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatel především cituje ustanovení § 200 odst. 2 insolvenčního zákona a ustanovení § 57 odst. 1 a 3 o. s. ř. a poukazuje na to, že odvolací soud vypočetl lhůtu dle § 200 odst. 2 insolvenčního zákona tak, že nepřihlížel ke dni konání přezkumného jednání (čtvrtek) ani k 28. 9. 2011 (středa), jelikož šlo o státní svátek a 3 pracovní dny před konáním přezkumného jednání tudíž připadly na úterý (27. 9. 2011), pondělí (26. 9. 2011) a pátek (23. 9. 2011).

Dovolatel pak namítá, že odvolací soud nesprávně dovodil, že formulace „nejpozději 3 pracovní dny předem“ znamená, že mezi dnem podání a dnem rozhodným pro počítání lhůty (zde den přezkumného jednání) musí uběhnout celé 3 dny (tj. 72 hodin).

Takový výklad běhu lhůty nemá dle dovolatele oporu v zákoně a na lhůty počítané zpětně od rozhodného dne nelze aplikovat pravidla odlišná od těch, jež platí pro „klasickou“ lhůtu počítanou do budoucna. Z ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. jasně plyne, že lhůta je zachována, je-li úkon učiněn v poslední den lhůty. V dané věci byl posledním dnem lhůty pátek 23. 9. 2011, jelikož šlo o třetí pracovní den předcházející konání přezkumného jednání (prvním pracovním dnem bylo úterý, druhým pondělí a třetím pátek). Výklad odvolacího soudu, jenž si dosadil do zákonné formulace 3 „celé“ pracovní dny předem, odporuje ustanovení § 57 odst. 3 o. s. ř. Formulace „1 pracovní den předem“ by při výkladu odvolacího soudu vedla k závěru, že podání by bylo nutno učinit v pondělí 26. 9. 2011 a zůstal by jeden nevyužitý pracovní den (úterý), který nelze postihnout, ledaže by formulace „nejpozději v den přezkumného jednání“ znamenala, že podání musí být vlastně učiněno v den předchozí, uvedl dovolatel.

Podle dovolatele lze z uvedeného dovodit, že posledním dnem lhůty k podání popěrného úkonu byl v daném případě pátek 23. 9. 2011 a žaloba podaná tohoto dne je včasná.

Dovolatel rovněž vytýká odvolacímu soudu, že ignoroval ustanovení § 200 odst. 3 insolvenčního zákona, jestliže pouze konstatoval, že skutečnost, že insolvenční soud opomenul odmítnout žalobcovu podání do skončení přezkumného jednání, nebrání tomu, aby soud v rámci projednání žaloby posoudil, zda popření je vskutku účinné, tedy zda se k němu přihlíží, aniž zdůvodnil, oč tento závěr (ignorující výslovné znění zákona) opírá.

Dovolatel je přesvědčen, že insolvenční zákon neumožňuje soudu vydat usnesení o tom, že se k popěrnému úkonu věřitele nepřihlíží, později, než do skončení přezkumného jednání (jelikož ustanovení § 200 odst. 3 insolvenčního zákona takovou alternativu „zcela explicitně“ zapovídá).

Účelem úpravy lhůty dle § 200 odst. 2 insolvenčního zákona je pouze zvýšení efektivity a hospodárnosti insolvenčního řízení, a to zejména z pohledu toho, aby měl soud dostatek času na posouzení, zda se přihlíží k popěrnému úkonu, což je významné pro přezkoumání pohledávek při přezkumném jednání. Opožděné podání (podání učiněné později, než 3 pracovní dny před přezkumným jednáním) tedy soud nemusí vůbec zkoumat a odmítne je pro opožděnost.

Jestliže se ale soud zabývá popěrným úkonem, který mohl odmítnout pro opožděnost, a přihlíží-li k němu i při přezkumném jednání (aniž by do přezkumného jednání vydal usnesení o odmítnutí), pak zákon předpokládá, že k tomu měl soud patřičný důvod, a proto stanoví, že popěrný úkon lze odmítnout pouze do skončení přezkumného jednání. To je podle dovolatele i logické, neboť po přezkumném jednání již neexistuje ve vztahu k popěrným úkonům zmiňovaný časový tlak (pohledávky již byly přezkoumány při přezkumném jednání, přičemž se přihlédlo i k popěrným úkonům věřitelů a insolvenční zákon již nestanoví závazné lhůty pro další úkony ve vztahu k případným incidenčním sporům vedeným ohledně pohledávek popřených při přezkumném jednání správcem nebo popřených ostatními věřiteli postupem podle § 200 odst. 2 insolvenčního zákona).

Z ustanovení § 200 insolvenčního zákona jasně plyne, že otázku, zda se přihlíží k popěrnému úkonu, lze řešit pouze do skončení přezkumného jednání; poté je tato otázka již irelevantní, jelikož popěrný úkon se považuje (ve smyslu ustanovení § 200 odst. 5 insolvenčního zákona) desátým dnem od přezkumného jednání za incidenční žalobu. K incidenční žalobě nelze „nepřihlížet“.

Má-li incidenční žaloba vady, lze vyzvat k jejich odstranění postupem dle § 43 o. s. ř. (jak dovodil v napadeném rozhodnutí i odvolací soud), incidenční žalobu však již nelze odmítnout pro vadu opožděnosti, což plyne z ustanovení § 200 odst. 3 insolvenčního zákona, uzavřel dovolatel.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení i k době vydání rozhodnutí o úpadku je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 29. 12. 2011, tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je (bez dalšího) přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. Podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého dovolací soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam, formulovanou ve větě druhé označeného ustanovení poukazem na obdobné použití § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř., má Nejvyšší soud za obsoletní (srov. shodně např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. [29 NSČR 35/2009](#), uveřejněného pod číslem 151/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 160 insolvenčního zákona incidenční spor se projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby, podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu; tento návrh má povahu žaloby (odstavec 1). Žalobu podanou podle odstavce 1 opožděně nebo osobou, která k tomu nebyla oprávněna, insolvenční soud odmítne. Stejně postupuje, má-li žaloba nedostatky, které se nepodařilo odstranit a které mu brání v řízení o ní pokračovat (odstavec 4).

Dle ustanovení § 200 insolvenčního zákona věřitel je oprávněn písemně popřít pohledávku jiného věřitele. Popření pohledávky musí mít stejné náležitosti jako žaloba podle občanského soudního řádu a musí z něj být patrné, zda se popírá pravost, výše nebo pořadí pohledávky. Popření pohledávky lze učinit pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis. Podobu formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup; tato služba nesmí být zpoplatněna (odstavec 1). K popření pohledávky přihlášeným věřitelem se přihlíží, jen obsahuje-li podání všechny náležitosti a je-li doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce; § 43 o. s. ř. se nepoužije. Po uplynutí této lhůty již nelze měnit uplatněný důvod popření. K popření pohledávky učiněnému ve formě, která v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce vyžaduje jeho písemné doplnění, předložení jeho originálu, případně předložení písemného podání shodného znění, se nepřihlíží (odstavec 2). Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že k popření pohledávky přihlášeným věřitelem se nepřihlíží, odmítne je rozhodnutím, které může vydat jen do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce (odstavec 3). Jestliže insolvenční soud popření pohledávky neodmítne, považuje se podání, jímž přihlášený věřitel popřel pohledávku, od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nejdříve

však po uplynutí deseti dnů od skončení přezkumného jednání, za žalobu, kterou tento věřitel uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který pohledávku přihlásil (odstavec 5).

Z ustanovení § 57 o. s. ř. (ve znění, jež od rozhodnutí o úpadku dlužníka nedoznalo změn) se dále podává, že do běhu lhůty se nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty; to neplatí, jde-li o lhůtu určenou podle hodin (odstavec 1). Lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit (odstavec 3).

V takto ustaveném legislativním rámci Nejvyšší soud uvádí k dovolací argumentaci následující:

1) Ke lhůtě k uplatnění popěrného úkonu.

Čas jako právní skutečnost může být ve vztahu k určité právní události vymezen počátkem, koncem nebo dobou trvání. Doložením času se rozumí stanovení budoucí jisté události, na které závisí vznik, změna nebo zánik nějakého právního následku. Podle toho se rozeznává dies a quo, tj. den (čas), od kterého právní následek vzniká, nebo dies ad quem, tj. den (čas), kterým právní účinky končí. Obecným pravidlem počítání času v této souvislosti je pravidlo, podle kterého vzniká-li v určitý den právo nebo povinnost, vzniká zpravidla počátkem tohoto dne a zaniká-li, pak zpravidla zaniká koncem dne (srov. v literatuře Eliáš, K. a kolektiv: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. 1. vydání. Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 505). V duchu tohoto pravidla a ve shodě s tím, že insolvenční zákon nemá zvláštní úpravu počítání času, je nutné vyjít z obecného pravidla počítání času, které platí pro hmotně právní lhůty i pro procesně právní lhůty, v tomto případě z pravidla obsaženého v ustanovení § 57 o. s. ř., přiměřeně aplikovatelného dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona. Přitom je ovšem nutno přihlédnout i k tomu, že úprava obsažená v § 200 odst. 2 insolvenčního zákona je co do požadavku, aby podání obsahující popěrný úkon bylo v určené lhůtě insolvenčnímu soudu „doručeno“, odchylkou od obecného pravidla zformulovaného v § 57 odst. 3 o. s. ř., které má procesní lhůtu za zachovanou i tehdy, bylo-li podání posledního dne lhůty odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit; s přihlédnutím k ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona jde o odchylku, která má v insolvenčních poměrech přednost.

Slovy „nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce“ pak ustanovení § 200 odst. 2 insolvenčního zákona vymezuje konec lhůty stanovené přihlášenému věřiteli k popření přihlášené pohledávky jiného věřitele; jinak řečeno, takto se vymezuje den (čas), kterým nejpozději končí možnost uplatnit popěrný úkon tak, aby se k němu přihlíželo.

Jde o lhůtu počítanou „zpětně“ ode dne konání přezkumného jednání, přičemž platí (dovolatel i odvolací soud se shodují v tom), že den konání přezkumného jednání je dnem, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty a jako takový se do běhu lhůty nezapočítává (srov. § 57 odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.). Prvním pracovním dnem přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce je tudíž pracovní den nejbližší předcházející dni konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce.

V intencích řečeného pak platí, že konalo-li se přezkumné jednání o popěrné pohledávce ve čtvrtek 29. 9. 2011, pak prvním pracovním dnem přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce bylo úterý 27. 9. 2011 (jelikož středa 28. 9. 2011 byla státním svátkem), druhým pracovním dnem přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce bylo pondělí 26. 9. 2011 a třetím pracovním dnem přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce byl pátek 23. 9. 2011 (25. 9. 2011 byla neděle a 24. 9. 2011 sobota).

I na příkladu použitém v dovolání pak lze doložit, že podání obsahující popěrný úkon přihlášeného věřitele je doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce v případě, že jde o podání doručené insolvenčnímu soudu nejpozději v průběhu třetího pracovního dne počítaného zpětně ode dne konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce. Názor odvolacího soudu, podle kterého mezi dnem, kdy insolvenčnímu soudu dojde podání obsahující popěrný úkon, a dnem konání přezkumného jednání o

popřené pohledávce musí uběhnout celé 3 dny (72 hodin), není správný.

Dovolatel doručil podání obsahující popěrný úkon insolvenčnímu soudu v pátek 23. 9. 2011, tedy v průběhu třetího pracovního dne počítaného zpětně ode dne konání přezkumného jednání o popřené pohledávce (od čtvrtka 29. 9. 2011); ve světle výše řečeného tak uplatnil popření pohledávky žalované včas (ve lhůtě určené ustanovením § 200 odst. 2 insolvenčního zákona) a dovolání je již proto opodstatněné.

2) K odmítnutí incidenční žaloby pro opožděnost.

Vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu e ratione legis před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (ačkoliv ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze jeho souhlas s jejími důvody pouze presumovat) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým (srov. např. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněné pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. [31 Odo 495/2006](#), uveřejněný pod číslem 45/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Při řešení otázky, zda k opožděnosti popěrného úkonu lze přihlídnout i po skončení přezkumného jednání (při projednání incidenční žaloby), je nutno poměřovat výše uvedenými hledisky i úpravu obsaženou v ustanovení § 200 insolvenčního zákona.

Ustanovení § 200 insolvenčního zákona bylo v podobě citované výše vtěleno do insolvenčního zákona novelou provedenou s účinností od 30. 3. 2011 zákonem č. 69/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Vládní návrh této novely insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 6. volebním období jako tisk č. 233, přičemž důvodovou zprávu k tomuto návrhu novely lze pokládat za zdroj poznatků o záměrech zákonodárce ve vztahu k ustanovení § 200 insolvenčního zákona jen se znalostí faktu, že text ustanovení § 200 odst. 3 insolvenčního zákona doznal při projednávání vládního návrhu novely insolvenčního zákona v Poslanecké Sněmovně změny (jen) potud, že z něj byla vypuštěna možnost insolvenčního soudu odmítnout popření pohledávky přihlášeným věřitelem rozhodnutím vydaným jen do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce též pro „zjevnou bezdůvodnost“.

Ve zvláštní části této důvodové zprávy k bodům 11. až 13. návrhu novely, se k řečené problematice uvádí, že:

„Ustanovení § 200 odst. 2 návrhu zákona upravuje nejzazší lhůtu, ve které může věřitel uskutečnit popření pohledávky a případně též změnit důvody popření. (...) Předpokládá se rovněž, že popření bude zveřejněno v insolvenčním rejstříku ještě před vlastním konáním přezkumného jednání, tedy tak, aby i věřitel popřené pohledávky mohl na popření reagovat (a důvody, pro něž popření nemá za opodstatněné, popírajícímu věřiteli ozřejmit např. již v průběhu přezkumného jednání). Proto uvedená lhůta končí 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání. U formulářové podoby popěrného úkonu věřitele je vyloučeno odstraňování vad podání; jiný postup by ve skutečnosti vedl k prodloužení lhůty k realizaci popření přihlášeným věřitelem a k nutnosti odročovat přezkumné jednání o pohledávce popřené vadným podáním. Poslední věta v § 200 odst. 2 návrhu zákona brání (v logické vazbě na dikci § 200 odst. 1, větu první, návrhu zákona o „písemném“ popření pohledávky)

tomu, aby popření pohledávky sice bylo učiněno včas, ovšem některou z forem, které vyžadují doplnění (jež by mohlo přesáhnout dobu, kdy má soud /při přezkumu/ prověřit zjevnou bezdůvodnost podání). Jinak řečeno, nelze připustit, aby v době, kdy soud rozhoduje podle navrženého § 200 odst. 3, ještě běžela lhůta k doplnění telegraficky, telefaxem nebo elektronicky (bez zaručeného podpisu) učiněného popření pohledávky (srov. § 42 odst. 3 o. s. ř.).

Dospěje-li soud k závěru, že popření pohledávky přihlášeným věřitelem je zjevně bezdůvodné (např. proto, že uplatněný důvod popření nemůže účinně zpochybnit pravost, výši nebo pořadí pohledávky, i kdyby insolvenční soud shledal v popření uváděné skutečnosti pravdivými), odmítne je při přezkumném jednání rozhodnutím, proti němuž se věřitel, o jehož popření šlo, může odvolat i v případě, že nebyl přítomen na přezkumném jednání.

Týž postup (odmítnutí popření) zvolí insolvenční soud, dospěje-li k závěru, že se k popření nepřihlíží, tedy je-li popěrný úkon opožděný, nebo má-li vady bránící jeho projednání (srov. § 200 odst. 2 návrhu zákona). Zvoleným způsobem rozhodnutí (odmítnutí a nikoli zamítnutí) se dává najevo, že tam, kde se k popření nepřihlíží, jde o vyhodnocení „procesních podmínek“ (o včasnost, o vady podání, o nedodržení předepsané formy podání), jednak se navenek projevuje úsudek soudu, že popření „zjevně“ nemá věcnou podstatu, takže není důvod je meritorně zkoumat. Tomu lépe vyhovuje podoba usnesení o odmítnutí popření. V tomto ohledu je ostatně následováno příkladem obsaženého v § 243b odst. 1 o. s. ř. ohledně „odmítnutí“ přípustného dovolání pro „zjevnou bezdůvodnost“. Obrat „zjevná bezdůvodnost“ je v českých procesních poměrech tradiční (srov. vedle dikce již zmíněného § 243b odst. 1 o. s. ř. v konkursních poměrech např. též § 69 odst. 2 zákona č. 64/1931 Sb., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůřčí).

Popření, které insolvenční soud neodmítne při přezkumném jednání, se považuje (podle § 200 odst. 5 návrhu zákona) za určovací žalobu, kterou přihlášený věřitel uplatnil své popření u soudu (za žalobu o určení, že přihlášená pohledávka není pohledávkou pravou, nebo že věřitel co do stanovené výše přihlášenou pohledávku nemá, anebo že přihlášená pohledávka není pohledávkou přihláškou uplatněného pořadí). Časová prodleva nastavená pro tyto účely v § 200 odst. 5 návrhu zákona (nejdříve po uplynutí 10 dnů od skončení přezkumného jednání) má popírajícímu věřiteli umožnit rozhodnutí, zda své popření případně nevezme zpět (srov. § 192 odst. 1 návrhu zákona).“

Takto popsanému záměru zákonodárce pak odpovídá výklad, jenž z opožděného popření bez dalšího neučiní popření včasné jen proto, že úsudek, podle kterého popírající věřitel nedodržel zákonem předepsanou popěrnou lhůtu, zformuloval až poté, co popěrný úkon začal být považován za incidenční žalobu ve smyslu § 200 odst. 5 insolvenčního zákona (ve spojení s § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). K takto transformované incidenční žalobě již není možné „nepřihlížet“, stále je však možné zkoumat její včasnost i vady (rozdíl v režimu následků vad popěrného úkonu před a po jeho transformaci v incidenční žalobu přiléhavě popsal v napadeném rozhodnutí odvolací soud).

Tomu ostatně odpovídá též dikce ustanovení § 160 odst. 4 insolvenčního zákona, jež insolvenčnímu soudu přiznává právo zkoumat včasnost incidenční žaloby (a z tohoto důvodu ji odmítnout). Přitom u incidenční žaloby transformované z popěrného úkonu popírajícího věřitele postupem dle § 200 odst. 5 insolvenčního zákona nepřichází v úvahu jiné prověření její včasnosti než to, jež se týká včasnosti popření.

Smyslem úpravy obsažené v § 200 odst. 2 a 3 insolvenčního zákona zjevně nebylo znemožnit insolvenčnímu soudu po skončení přezkumného jednání zkoumání vad popření nebo zkoumání včasnosti popření, nýbrž připustit v těchto případech okamžitou reakci insolvenčního soudu způsobem, jenž (vzhledem k vadám popření nebo k jeho opožděnosti) co nejméně poškodí věřitele popřené pohledávky a jenž nebude (při opožděném popření zbytečně) přinášet ani další administrativní zátěž popírajícímu věřiteli a insolvenčnímu soudu spojenou s vlastní transformací popření v incidenční žalobu (srov. i § 202 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona).

Jinak řečeno, skutečnost, že popěrný úkon začal být považován za incidenční žalobu ve smyslu § 200

odst. 5 insolvenčního zákona, nevylučuje možnost insolvenčního soudu takovou žalobu odmítnout podle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona pro opožděnost popření, z něž žaloba vzešla (takovému postupu by bránil jen závazný právní názor o včasnosti popření zformulovaný v řízení o opravných prostředcích proti rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí popření /§ 200 odst. 3 insolvenčního zákona/).

Opačný výklad (podle kterého soud nemůže pro opožděnost odmítnout incidenční žalobu transformovanou z popěrného úkonu popírajícího věřitele postupem dle § 200 odst. 5 insolvenčního zákona, jestliže do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce neodmítl popření pohledávky /proto, že se k němu pro opožděnost nepřihlíží/) by vedl k absurdnímu závěru, že popření pohledávky provedené až po skončení přezkumného jednání nelze (pro opožděnost) odmítnout vůbec.

Dovolání tudíž v tomto směru není opodstatněné.

Nejvyššího soud nicméně (vzhledem k tomu, že právní posouzení věci odvolacím soudem neobstálo v řešení otázky, zda popěrný úkon byl včasný), aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.